

Uraloikkarit epätyypillisillä urapoluilla
Leena Unkari-Virtanen, Jussi Onnismaa, Arto O. Salonen

Työ, työurat ja ammatillinen osaaminen ovat muutoksessa. Tutkimme muutosta haastatteleamalla viideltä eri alalta yhteensä 56 epätyypillisissä työympäristöissä työskentelevää henkilöä. Halusimme tunnistaa uusia, positiivisia vaihtoehtoja tarinoille työurien polveiluista ja siirtymisistä alalle epätyypillisiin työtehtäviin tai -ympäristöihin. Tutkimustehtävänäimme oli saada selville, kuinka epätyypillisissä tehtävissä ja työuralla voisi paikantaa omien valintojen onnistumista ja merkityksellisyyttä ja minkälaista osaamista onnistuneiden uraloikkien toteuttamisessa voi käyttää. Tutkimuksen teoriataustana oli mm. Peavyn (1998) ajatus minuuden erilaisista äänistä ja intentioista sekä siitä, että merkityksellinen ja hyvä elämä, työura sen osana, voi rakentua monilla tavoin omia intentioita seuraten, jopa työn murroksessa, siitä huolimatta, että pitkään mahdollisena näyttäytynyt jatkumo siirtymistä opiskelusta työelämään, siellä vakaaseen työsuhteeseen ja kohti eläkeikää ei ehkä työuralla toteutuisikaan. Uusien uratarinoiden ja mielikuvien mallintamiseksi hahmoteltiin tarinoiksi tulkituista haastatteluista viisi ”uraloikkarihahmoa”: Samooja, Köydenpunoja, Heinäsirkka, Sipulinkuorija ja Lasinpuhaltaja esimerkiksi uraohjauksen käyttöön. Työelämämuutoksissa kieli- ja mielikuvien takaa hämmöttävät usein vanhat mallit ja toimintatavat, kun uusi on vasta kehkeytymässä eikä välttämättä vielä näyttäydy tavoiteltavana vanhaan verrattuna. Kieli, mielikuvat ja mallitarinat ovat yhteydessä yksilöiden sisäisiin tarinoihin ja tarinat puolestaan kokemuksiin. Haastateltavien kokemuksissa poikkeavat työurat olivat osa hyvän ja merkityksellisen elämän kokonaisuutta.